

Ändringar i förmånsrättsordningen, m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett antal motioner på insolvensrättens område. I tre motioner föreslås nya förmånsrättsregler i enlighet med vad Förmånsrättskommittén föreslagit i sitt betänkande (SOU 1999:1) Nya förmånsrättsregler. Övriga motionsfrågor gäller statens rätt till utdelning i konkurs för ränta på utbetalat lönegarantibelopp, företagsrekonstruktion och skuldsanering.

Med delvis bifall till de tre förstnämnda motionerna förordar utskottet ett tillkännagivande om att regeringen under hösten 2002 bör återkomma med lagförslag i enlighet med vad Förmånsrättskommittén föreslagit innefattande även kommitténs förslag om lönegaranti vid företagsrekonstruktion – såvida inte detta står i konflikt med EG-rätten. I det sammanhanget bör frågan om staten vid utdelning i konkurs skall ha rätt till ränta på utbetalat lönegarantibelopp behandlas, och utskottet förordar således, med bifall till motionen i fråga, ett tillkännagivande härom. Utskottet anser att kommitténs förslag om att upphäva återvinningsförbudet i fråga om skatter och avgifter och avskaffande av statens företräde vid löneutmätning behöver övervägas ytterligare. Enligt utskottets mening kan det starkt ifrågasättas om kommitténs förslag att upphäva återvinningsförbudet i fråga om skatter och avgifter bör genomföras.

Övriga motionsyrkanden bör avslås.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Utskottets överväganden	5
Ändringar i förmånsrättsordningen m.m.	5
Obligatorisk rekonstruktionsprövning	10
Översyn av skuldsaneringslagen.....	11
Bilaga 1 Förteckning över behandlade förslag	12
Motion från allmänna motionstiden 2000/01.....	12
Motioner från allmänna motionstiden 2001/02.....	12
Bilaga 2 Förmånsrättskommittén.....	14

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ändringar i förmånsrättsordningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört.

Riksdagen bifaller därmed delvis motionerna 2000/01:L303, 2001/02:L330 yrkande 4 och 2001/02:Sk491 yrkande 8.

2. Ränta på lönegarantibelopp

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört.

Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:L224.

3. Obligatorisk rekonstruktionsprövning

Riksdagen avslår motion 2001/02:L330 yrkande 5.

4. Översyn av skuldsaneringslagen

Riksdagen avslår motion 2001/02:So248 yrkande 3.

Stockholm den 23 maj 2002

På lagutskottets vägnar

Tanja Linderborg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tanja Linderborg (v), Rolf Åbjörnsson (kd), Marianne Carlström (s), Christel Anderberg (m), Rune Berglund (s), Karin Jeppsson (s), Nikos Papadopoulos (s), Elizabeth Nyström (m), Marina Pettersson (s), Christina Nenes (s), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Anders Berglöv (s), Ana Maria Narti (fp), Per Rosengren (v), Agne Hansson (c) och Stig Rindborg (m).

Redogörelse för ärendet

Regeringen beslutade år 1995 att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppgift att utreda frågor om förmånsrätt i konkurs, lönegaranti och underlaget för företagshypotek (dir. 1995:163). Kommittén antog namnet Förmånsrättskommittén. Huvuduppgiften för kommittén var att ta ställning till dels om statens förmånsrätt för skatter och avgifter bör slopas, dels om företagshypoteket bör ges en annan ställning än det har i dag och dels om arbetstagarnas löneskydd vid arbetsgivarens konkurs kan förbättras utan att statens kostnader för lönegarantin ökar.

Utredningsuppdraget utvidgades genom tilläggsdirektiv i februari 1997 till att avse även frågan om gäldenären, under företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, bör ges en rätt att säga upp avtal i förtid (dir. 1997:26). Kommittén fick slutligen genom tilläggsdirektiv i juli samma år till uppgift att analysera alternativa möjligheter till hur statens kostnader för lönegarantin kan minskas med 300 miljoner kronor och att lägga fram ett förslag om en sådan besparing (dir. 1997:82).

Förmånsrättskommittén avslutade sina huvudsakliga uppgifter genom att den 18 februari 1999 till justitieministern överlämna huvudbetänkandet (SOU 1999:1) Nya förmånsrättsregler. Betänkandet har remissbehandlats. Justitiedepartementet har i mars år 2000 anordnat ett remissmöte rörande huvudbetänkandet.

En sammanfattning av Förmånsrättskommitténs förslag i huvudbetänkandet finns i *bilaga 2*.

I och med att huvudbetänkandet avlämnades upphörde den parlamentariskt sammansatta Förmånsrättskommittén med sitt arbete. Kommitténs ordförande fick samtidigt i uppdrag att som särskild utredare fortsätta kommitténs arbete med att lämna förslag i frågan om uppsägning av avtal i förtid under företagsrekonstruktion (dir. 1999:17). Det uppdraget redovisades i ett slutbetänkande (SOU 2001:80) Gäldenärens avtal vid insolvensförfaranden.

I förevarande betänkande behandlar utskottet tre motioner vari förordas nya förmånsrättsregler i enlighet med vad Förmånsrättskommittén föreslagit.

Vidare behandlas en motion som gäller frågan om statens rätt till utdelning i konkurs för ränta på utbetalat lönegarantibelopp.

Övriga motionsspörsmål gäller företagsrekonstruktion och skuldsanering. Motionsyrkandena finns intagna i *bilaga 1* till betänkandet.

Utskottets överväganden

Ändringar i förmånsrättsordningen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Med delvis bifall till tre motioner förordar utskottet ett tillkännagivande om att regeringen under hösten 2002 bör återkomma med lagförslag i enlighet med vad Förmånsrättskommittén föreslagit inefattande även kommitténs förslag om lönegaranti vid företagsrekonstruktion – såvida inte detta står i konflikt med EG-rätten. I det sammanhanget bör frågan om staten vid utdelning i konkurs skall ha rätt till ränta på utbetalat lönegarantibelopp behandlas, och utskottet förordar således, med bifall till en motion från allmänna motionstiden år 2001, ett tillkännagivande härom. Utskottet anser att kommitténs förslag om att upphäva återvinningsförbudet i fråga om skatter och avgifter och avskaffande av statens företräde vid löneutmätning behöver övervägas ytterligare. Enligt utskottets mening kan det starkt ifrågasättas om kommitténs förslag att upphäva återvinningsförbudet i fråga om skatter och avgifter bör genomföras.

Allmän bakgrund

Efterlevnaden av civilrättsliga regler om betalningsskyldighet regleras i sista hand av att gäldenärens egendom tvångsvis genom konkurs eller utsökning kan användas för att tillgodose fordringsägarna. De väsentligaste bestämmelserna om konkurs finns i konkurslagen (1987:672). Konkursförfarandet, som utgår från att gäldenären är på obestånd eller insolvent, har karaktär av generalexécution där i princip alla borgenärer deltar och där all gäldenärens egendom tas i anspråk.

När en konkurs inträffat skall, om medel finns i konkursboet, betalning först utgå för konkurskostnaderna och för annan skuld som konkursboet ådragit sig (s.k. massaskuld). Av boets återstående medel sker därefter utdelning till borgenärerna i en viss ordning, den s.k. förmånsrättsordningen. Denna regleras i förmånsrättslagen (1970:979).

I förmånsrättslagen görs i fråga om förmånsrättsordningen skillnad mellan å ena sidan s.k. särskilda förmånsrätter, som belastar endast viss egendom och som gäller både vid utmätning och i konkurs, samt å andra sidan s.k. allmänna förmånsrätter, som avser all gäldenärens egendom och som gäller enbart i konkurs. Särskild förmånsrätt följer bl.a. med företagshypotek, varmed avses en säkerhetsrätt på grund av inteckning i en näringsidkares lösa egendom, och med inteckning i fast egendom. Allmän förmånsrätt har exempelvis under

vissa förutsättningar fordringar på skatt samt vissa fordringar på lön. Förmånsrättslagen reglerar den inbördes företrädesrätten mellan särskilda förmånsrätter respektive allmänna förmånsrätter. Särskild förmånsrätt har i princip företräde framför allmän förmånsrätt. Fordran med bästa allmänna förmånsrätt har dock företräde framför exempelvis företagshypotek. Fordringar utan förmånsrätt, dvs. oprioriterade fordringar, har inbördes lika rätt.

För att tillförsäkra att arbetstagare alltid skall få någon betalning för sin fordran mot en arbetsgivare som försätts i konkurs finns regler i lönegarantilagen (1992:497). Lagen innebär att staten garanterar prioriterade fordringar på lön och pension samt att staten övertar fordringarna – med motsvarande förmånsrätt – och inträder i konkursen som borgenär på respektive löntagares plats.

Vid sidan av konkurs finns numera enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion ett särskilt insolvensrättsligt förfarande inom vars ram åtgärder kan vidtas för att rekonstruera sådana företag i kris som bedöms ha utsikter till en fortsatt lönsam verksamhet (prop. 1995/96:5, bet. LU11). En rekonstruktion kan innefatta såväl åtgärder som förbättrar rörelsens resultat som en uppgörelse med borgenärerna. En sådan uppgörelse kan ske genom en frivillig överenskommelse eller med tillämpning av regler om offentligt ackord.

Till grund för propositionen om företagsrekonstruktion låg Insolvensutredningens slutbetänkande (SOU 1992:113) Lag om företagsrekonstruktion. Utredningen föreslog två viktiga förändringar i förmånsrättsordningen, nämligen dels att statens förmånsrätt för vissa skatte- och avgiftsfordringar skulle avskaffas, dels att vissa lönefordringar skulle ges förmånsrätt framför fordringar med säkerhet i företagshypotek. Det huvudsakliga motivet bakom dessa förslag var att ändringarna på olika sätt skulle förbättra möjligheterna att genomföra företagsrekonstruktioner. – I propositionen redovisades utredningsförslagen, de skäl som anförts för dem och vissa argument emot. Regeringen påpekade att utredningen i vissa delar inte utforskat effekterna av de föreslagna ändringarna, och slutsatsen var att förslagen måste utredas ytterligare.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen om företagsrekonstruktion väcktes en motion med kritik mot att propositionen inte innehöll några förslag till ändringar i förmånsrättslagen som på ett mer påtagligt sätt skulle kunna underlätta företagsrekonstruktioner. Med anledning härav uttalade utskottet att det hade varit önskvärt om beredningen av samtliga de förmånsrättsfrågor som kan antas vara av betydelse för möjligheterna till företagsrekonstruktion hade varit klar. Vad som anförts i motionen i denna del borde dock, enligt utskottet, inte föranleda att lagstiftningen om rekonstruktion av företag sköts på framtiden. Utskottet kunde nämligen konstatera att regeringen då hade beslutat direktiv till Förmånsrättskommittén. Utskottet redogjorde för direktiven och ansåg det värdefullt att förmånsrättsfrågorna skulle komma att få en så allsidig belysning som direktiven gav vid handen. Mot denna bakgrund fick, anförde utskottet, den i propositionen föreslagna lagen om företagsrekonstruktion i viss mån ses som en första etapp mot ett mer fullständigt regel-

system som innefattar också en för rekonstruktioner lämplig och ändamålsenlig förmånsrättsordning (bet. 1995/96:LU11).

Förmånsrättskommittén

Kommitténs förslag i huvudbetänkandet (SOU 1999:1) Nya förmånsrättsregler innebär i huvuddrag 1) att förmånsrätten för skatter och avgifter avskaffas och att förbudet mot att återvinna skattebetalningar upphävs, 2) att löneförmånsrätten och lönegarantin reformeras, bl.a. så att lön under vidare drift betalas av konkursboet (s.k. massaansvar) och att lönegaranti kan betalas inte bara vid konkurs utan också under vissa förutsättningar vid företagsrekonstruktion samt 3) att företagshypoteket omvandlas till en ny företagsinteckning med allmän förmånsrätt som utvidgas till att gälla i all egendom som tillhör den person som har tagit ut inteckningen men samtidigt begränsas till att gälla i enbart som mest hälften av denna egendoms värde.

Genom att förmånsrätten för skatter och hyresfordringar avskaffas och den förmånsrätt som följer med företagshypoteket ändras ges oprioriterade borgenärer och löneborgenärer en starkare ställning i en insolvenssituation. Samtidigt minskas antalet särintressen och även betydelsen av varje särintresse. Därigenom får borgenärerna ett ökat gemensamt intresse av att verka för rekonstruktion.

I *bilaga 2* finns bl.a. en sammanfattning av Förmånsrättskommitténs förslag.

Motionerna

Stig Rindborg m.fl. (m) konstaterar i motion 2000/01:L303 att Förmånsrättskommittén ansåg att dess förslag skulle ses i ett sammanhang och att syftet med reformen endast skulle uppnås om samtliga förslag genomfördes. Enligt motionärerna är det således av stor vikt att de förslag som den eniga kommittén lade fram snarast genomförs i sin helhet. Förslagen, anför motionärerna, skulle bidra till ett bättre företagsklimat och en sundare och mer konstruktiv syn på företag med obeståndsproblematik. Ändringar i förmånsrättslagen enligt kommitténs förslag skulle, enligt motionen, också innebära att konkurshanteringen blev billigare och att lagen om företagsrekonstruktion fick förutsättningar att fungera som det var tänkt vid lagens tillkomst. – Vad särskilt gäller de olika delarna i Förmånsrättskommitténs förslag anför i motionen bl.a. följande. Som Förmånsrättskommittén redovisat finns det inte någon anledning att befara att indrivningsklimatet skulle påverkas negativt om statens förmånsrätt för skatter och allmänna avgifter avskaffas. Som en följd av ett sådant avskaffande bör, enligt motionen, förbudet mot återvinning i konkurs av sådana medel också tas bort. Genom att tillåta lönegaranti vid företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion kommer man bort från den orättvisa som ligger i att insolventa företag i dag kan finansiera sina lönekostnader med hjälp av lönegarantin och därmed få konkurrensfördelar. Förslaget att göra om företagshypoteket till en allmän förmånsrätt som gäller i hälften av gäldenärens egendom skulle, framhålls det i motionen, ge

bättre förutsättningar att få till stånd lyckade företagsrekonstruktioner genom att inteckningshavarna gavs incitament att tidigt reagera på ekonomiska problem i företag. – Med hänvisning till det anförda yrkas i motionen tillkännagivande om att regeringen snarast skall återkomma till riksdagen med förslag till lagändringar i enlighet med vad Förmånsrättskommittén föreslagit.

Eva Flyborg föreslår i motion 2001/02:L330 ett tillkännagivande om bättre skydd i konkurs för leverantörsfordringar. Motionären anser att man bör införa ett tak för utdelning till de prioriterade borgenärerna för att öka utrymmet för utdelning till oprioriterade borgenärer, bl.a. borgenärer med leverantörsfordringar (yrkande 4).

I motion 2001/02:Sk491 av Carl Fredrik Graf m.fl. föreslås att statens förmånsrätt för skatter och avgifter avskaffas. En sådan förändring skulle, anför motionärerna, öka möjligheterna att rädda företag genom rekonstruktion liksom att upptäcka oseriösa företag på ett snabbare sätt än i dag (yrkande 8).

Stig Rindborg (m) och Rolf Åbjörnsson (kd) anser i motion 2001/02:L224 att staten, när staten har betalat ut lönegarantimedel, inte bör vara berättigad till utdelning i konkursen också för ränta på garantibeloppet. Motionärerna kritiserar i motionen ett rättsfall från Högsta domstolen från 1998 som ger staten denna rätt utifrån en tolkning av lönegarantibestämmelserna. Rättsfallet går, enligt motionen, stick i stäv med den praxis som tillämpats sedan regler om lönegaranti första gången infördes år 1971. Innebörden av det nya rättsläge som Högsta domstolen slagit fast innebär att löntagarnas förmånsrätt utöver det belopp som erhållits som lönegaranti påverkas på så vis att statens rätt till ränta på utbetalt garantibelopp inkräktar på det utrymme som kan stå till buds för löntagarna. Detta strider enligt motionen mot lagstiftningens syfte att vara ett skydd för löntagarna. Motionärerna framhåller att deras uppfattning stöds av en minoritet i Högsta domstolen och av de båda underinstanserna. I motionen yrkas ett tillkännagivande om en lagändring som innebär att staten vid utdelning inte skall ha rätt till ränta på utbetalt garantibelopp.

Utskottets ställningstagande

Efter det att lagen om företagsrekonstruktion trädde i kraft den 1 september 1996 har återkommande i motioner ställts krav på ändringar i förmånsrättsordningen i syfte att underlätta möjligheterna till företagsrekonstruktion. De ändringar som motionärerna förordat har främst gällt avskaffande av statens förmånsrätt för skatter och allmänna avgifter och av förmånsrätten för företagshypotek. Vidare har föreslagits ett system som jämställer borgenärerna på ett bättre sätt än i dag. Motionerna har genomgående avstyrkts med hänvisning till att Förmånsrättskommitténs arbete och beredningen av dess förslag inte borde föregripas (bet. 1997/98:LU14, bet. 1998/99:LU11 och bet. 1999/2000:LU17).

När nu motionsspörsmål med liknande inriktning åter är aktuella vill utskottet framhålla betydelsen av en förmånsrättsordning som ger så goda förutsättningar som möjligt för rekonstruktion av livskraftiga företag. En annan viktig utgångspunkt för en reform är att förmånsrättsordningen utformas så att

den kan ge goda förutsättningar för företagande i allmänhet och för samhälls-ekonomi i stort. Vidare bör en reform syfta till att förstärka löneskyddet vid såväl konkurs som företagsrekonstruktion.

Såvitt utskottet kan bedöma är det underlag och de beräkningar som ligger till grund för Förmånsrättskommitténs förslag tillfyllest för att slutsatsen skall kunna dras att den av kommittén föreslagna reformen kommer att ge sådana ekonomiska och andra fördelar för samhället att den bör genomföras. Fördelar som kommittén framhållit, och som utskottet inte finner skäl att ifrågasätta, är att intressegemenskapen mellan borgenärerna ökar, konkurrensförhållanden mellan konkursbon och andra företag blir mer likställda och att förutsättningarna för att nå rekonstruktionslösningar förbättras. Andra fördelar som kommittén pekat på är att kreditgivning och kredituppföljning ytterligare kan inriktas på ett projekts lönsamhetsutsikt, att insolvenshanteringen kan ske mer skyndsamt och att oprioriterade borgenärer kan få bättre utdelning i konkurs. Som kommittén understryker bör förslagen ses sammantagna, och reformens syften torde uppnås endast om förslagen i stort sett genomförs i sin helhet.

Det anförda innebär att utskottet i huvudsak ställer sig bakom motionerna. Enligt utskottets mening bör regeringen redan under hösten 2002 återkomma med lagförslag till riksdagen i enlighet med vad Förmånsrättskommittén föreslagit, innefattande även kommitténs förslag om lönegaranti vid företagsrekonstruktion – såvida inte detta står i konflikt med EG-rätten. Enligt utskottets mening är det inte helt klarlagt att förslaget i den delen står i samklang med EG:s bestämmelser om statligt stöd till näringslivet. En annan tveksamhet gäller om förslaget kan komma i konflikt med EG:s lönegarantidirektiv. Enligt utskottets mening torde således förslaget på dessa punkter kräva ytterligare överväganden. Utskottet anser vidare att Förmånsrättskommitténs förslag om att upphäva återvinningsförbudet i fråga om skatter och avgifter och att avskaffa statens företräde för skatter och avgifter vid löneutmätning behöver övervägas ytterligare. Enligt utskottets mening kan det starkt ifrågasättas om kommitténs förslag att upphäva återvinningsförbudet i fråga om skatter och avgifter bör genomföras.

Vad utskottet sålunda anför bör riksdagen, med delvis bifall till motionerna 2000/01:L303, 2001/02:L330 yrkande 4 och 2001/02:Sk491 yrkande 8, som sin mening ge regeringen till känna.

I samband med att förslagen till nya förmånsrättsregler läggs fram bör också frågan om staten vid utdelning i konkurs skall ha rätt till ränta på utbetalt lönegarantibelopp behandlas. Vad utskottet sålunda anför bör riksdagen, med bifall till motion 2001/02:L224, som sin mening ge regeringen till känna.

Obligatorisk rekonstruktionsprövning

Utskottets förslag i korthet

Ett motionsyrkande med krav på att ett konkursbeslut alltid skall föregås av en rekonstruktionsprövning bör avslås. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande.

Gällande rätt

Den grundläggande förutsättningen för att ett rekonstruktionsförfarande enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion skall komma till stånd är att det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort (6 §). Det krävs med andra ord att gäldenären är illikvid, eller att det finns risk för illikviditet, för att rätten skall kunna fatta ett beslut om företagsrekonstruktion. Illikviditet innebär att gäldenären inte har omedelbar tillgång till vanliga betalningsmedel motsvarande de förfallna skuldernas belopp. Om en gäldenär är enbart illikvid har han eller hon däremot andra tillgångar som kan användas för att på sikt betala skulderna.

För att en gäldenär skall kunna försättas i konkurs krävs däremot enligt konkurslagen (1987:672) att denne är på obestånd eller insolvent (1 kap. 2 §). Med obestånd eller insolvens avses att gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och att denna oförmåga inte är endast tillfällig.

Motionsyrkandet

Eva Flyborg anser i motion 2001/02:L330 att det bör vara obligatoriskt att pröva förutsättningarna för företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion innan ett beslut om att försätta en gäldenär i konkurs får fattas (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Ett liknande motionsyrkande som det nu aktuella behandlades av utskottet i lagstiftningsärendet om företagsrekonstruktion (bet. 1995/96:LU11). Utskottet kunde då inte finna att en sådan ordning som motionärerna förespråkade var ändamålsenlig. Enligt utskottets mening måste det i de fall där förutsättningar inte föreligger för en rekonstruktion alltid finnas möjligheter att utan onödig tidsuträkt direkt kunna få till stånd konkurs. Med det anförda avstyrkte utskottet bifall till det då aktuella motionsyrkandet.

Utskottet har inte någon annan uppfattning i dag och föreslår därför att riksdagen avslår motion 2001/02:L330 yrkande 5.

Översyn av skuldsaneringslagen

Utskottets förslag i korthet

Ett motionsyrkande med krav på en översyn av skuldsaneringslagen bör avslås.

Gällande rätt

Genom skuldsaneringslagen (1994:334), som trädde i kraft den 1 juli 1994, har införts möjligheter för privatpersoner att under vissa förutsättningar helt eller delvis befrias från en övermäktig skuldbörda.

Som allmänna villkor för skuldsanering gäller att gäldenären är insolvent och så skuldsatt att han eller hon inte inom överskådlig tid kan betala sina skulder (4 § första stycket 1). Vidare krävs att det vid en allmän bedömning framstår som skäligt att bevilja gäldenären skuldsanering (4 § första stycket 2). Vid denna skälighetsbedömning skall särskilt beaktas skuldernas ålder, omständigheterna vid deras tillkomst, de ansträngningar gäldenären gjort för att fullgöra sina förpliktelser och att själv nå en uppgörelse med borgenärerna samt hur gäldenären har medverkat under handläggningen av skuldsaneringsärendet.

Motionsyrkandet

I motion 2001/02:So248 tar Cristina Husmark Pehrsson och Berit Adolfsson (båda m) upp den ekonomiska situationen för patienter som är intagna för vård. Motionärerna anför att många av dessa patienter är så skuldsatta att deras rehabilitering därav försvåras. Skuldsanering måste, enligt motionen, vara en del i behandlingen och för detta har vårdgivaren ett ansvar. I motionen yrkas ett tillkännagivande om att skuldsaneringslagen bör ses över (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Utskottet är alls inte utan förståelse för den problematik som redovisats i motionen. Från lagutskottets utgångspunkter finns emellertid inte skäl att förorda några riksdagens vidare åtgärder med anledning av motionsyrkandet. Överskuldsatta patienter med exempelvis missbruksproblem kan – på samma sätt som andra fysiska personer med en övermäktig skuldbörda – ansöka om och beviljas skuldsanering. Frågan om huruvida det i behandling bör ingå hjälp med ansökningar om skuldsanering kan inte lösas inom insolvensrätten.

I sammanhanget vill utskottet peka på att riksdagen våren 2001, på lagutskottets initiativ, beslutat ett tillkännagivande om en förutsättningslös, samlad och övergripande utvärdering av skuldsaneringslagen (bet. 2000/01:LU12).

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 2001/02:So248 yrkande 3.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden 2000/01

2000/01:L303 av Stig Rindborg m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen beslutar om sådan ändring i konkurslagen (1987:672) som föreslås i SOU 1999:1.
2. Riksdagen beslutar om sådan ändring i förmånsrättslagen (1970:979) som föreslås i SOU 1999:1.
3. Riksdagen beslutar om sådan ändring i lag (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva, som föreslås i SOU 1999:1.
4. Riksdagen beslutar om sådan ändring i lag (1996:764) om företagsrekonstruktion som föreslås i SOU 1999:1.
5. Riksdagen beslutar om sådan ändring i lönegarantilagen (1992:497) som föreslås i SOU 1999:1.
6. Riksdagen beslutar om sådan ändring i utskökningsbalken som föreslås i SOU 1999:1.
7. Riksdagen beslutar om sådan ändring i lag (1993:891) om indrivning av statliga fordringar som föreslås i SOU 1999:1.
8. Riksdagen beslutar om sådan ändring i lag (1981:691) om socialavgifter som föreslås i SOU 1999:1.
9. Riksdagen beslutar om sådan ändring i jordabalken som föreslås i SOU 1999:1.

Motioner från allmänna motionstiden 2001/02

2001/02:L224 av Stig Rindborg och Rolf Åbjörnsson (m, kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en mindre justering av lagtexten eller förtydligande av förarbetena, varigenom den tillämpning av 28 § lönegarantilagen i fråga om ränta som gjorts under 28 år blir gällande i fortsättningen.

2001/02:L330 av Eva Flyborg (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre skydd för leverantörsfordringar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatorisk prövning av företagsrekonstruktion innan beslut om konkurs.

2001/02:Sk491 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om slopad förmånsrätt för skatter vid konkurser.

2001/02:So248 av Cristina Husmark Pehrsson och Berit Adolfsson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att se över lagen om skuldsanering.

BILAGA 2**Förmånsrättskommittén****Syftet med reformen**

Förmånsrättskommittén har strävat efter att lämna förslag som skall leda till

- större tonvikt på företagens återbetalningsförmåga vid kreditgivning,
- bättre kredituppföljning,
- fortsatt effektiv kreditgivning till företagen i allmänhet,
- snabbare insolvensbehandling,
- ökad intressegemenskap mellan borgenärerna vid insolvens,
- upphörandet av planerade seriekonkurser,
- lika konkurrensförhållanden mellan konkursbon och andra företag,
- jämförbara villkor vid rekonstruktion utom och inom konkurs,
- förstärkt löneskydd vid konkurs och rekonstruktion,
- ökad likabehandling av olika borgenärer i konkurs och ökad utdelning till oprioriterade samt
- ett bättre netto för staten vid insolvens.

Kommitténs huvudförslag

Kommitténs huvudförslag omfattar nya regler beträffande företagshypoteket, skatteförmånsrätten och löneskyddet i konkurs som kan sammanfattas på följande sätt.

- Förmånsrätten för hyror avskaffas.
- Företagshypoteket omvandlas till en allmän förmånsrätt, som gäller i hälften av all gäldenärens egendom sedan fordringar med bättre förmånsrätt fått fullt betalt (framför allt fordringar med panträtt och fordringar för lån under rekonstruktionsförsök). Företagshypotekslagen ersätts av en ny lag om företagsinteckning med betydligt enklare regler än den gamla lagen.
- Den del av en pant- eller företagsinteckningssäkrad fordran som inte skulle ha täckts av säkerheten vid en försäljning vid inledandet av en ackordsförhandling sätts efter värdering ned vid ackordsbeslutet, även om säkerheten inte sålts. Säkerhetshavaren kan således inte ställa sig utanför ett ackord med hela sin fordran och räkna med att den osäkrade delen blir amoterad innan säkerheten behöver realiseras.
- Vid konkurs finns förmånsrätt för lönefordringar som belöper på tiden före konkursbeslutet, dock högst tre månader före konkursansökan, och t.o.m. en vecka efter konkursbeslutet. Fristen kan förlängas om arbetsgivaren ej kunnat nås med en betalningsanmaning eller om tvist rått om lönen eller om fordringen beräknas på särskilt sätt. Förmånsrätten begränsas till tio basbelopp.
- Fordran på uppsägningslön saknar förmånsrätt. Utförs arbete åt konkursboet, får arbetstagaren en fordran hos konkursboet (massafordran) fr.o.m. den åttonde dagen efter konkursbeslutet.
- Den statliga lönegarantin skall omfatta inte bara fordringar med förmånsrätt utan också fordringar på uppsägningslön motsvarande

uppsägningslön enligt LAS när den anställda inte arbetat åt konkursboet. Taket för lönegarantin höjs till fyra basbelopp (f.n. 145 600 kr), och maximitiden förlängs från sex till åtta månader.

– Lönegarantin utsträcks till att gälla också vid företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion (FrekL) i den mån lönegaranti hade utgått vid en konkurs. Det betyder att rekonstruktionsgäldenären efter beslut av rekonstruktören kan låna medel ur lönegarantin till löner som intjänats högst tre månader före ansökan om företagsrekonstruktion t.o.m. en vecka efter beslutet om företagsrekonstruktion. Lönegaranti skall vidare utgå för uppsägningslöner åt anställda som inte arbetar under uppsägningstiden. Lånet med ränta skall återbetalas eller betryggande säkerhet för återbetalningen ställas innan förfarandet får avslutas. Annars skall företaget sättas i konkurs. Vid återbetalningen kan uppsägningslönen, som är oprioriterad, ha satts ned genom ett ackord. Detta påverkar självfallet inte arbetstagarens rätt till lönegaranti, vars syfte är att skydda arbetstagaren vid arbetsgivarens insolvens.

– Om en företagsrekonstruktion enligt FRekL övergår i konkurs skall lönegaranti som utbetalats under rekonstruktionen avräknas på lönegaranti i konkursen, vilket innebär att utfallet blir detsamma som om företaget gått i konkurs när ansökan gjordes om företagsrekonstruktion.

– Konkursboet och rekonstruktionsgäldenären skall således betala full lön för arbete som utförs under konkurs respektive företagsrekonstruktion enligt FRekL. Sådan lön kan inte finansieras genom lönegaranti, men arbetstagarens fordran skyddas av lönegaranti om konkursboet eller rekonstruktionsgäldenären senare går i konkurs.

– Förmånsrätten för skattefordringar och allmänna avgifter avskaffas. I samband därmed upphävs förbudet mot återvinning av sådana betalningar.

– Konkursbo skall vara skyldigt att betala arbetsgivaravgift endast när konkursboet utger ersättning för arbete som utförs åt konkursboet, således inte vid utdelning på lönefordran för tid under vilken arbetstagaren utfört arbete åt konkursgäldenären eller för uppsägningstid under vilken arbetstagaren inte utfört arbete åt boet. Utbetalning från lönegarantin skall inte heller medföra skyldighet att betala arbetsgivaravgift.

Reformvägarna

I föregående avsnitt har Förmånsrättskommittén redogjort för vilka syften man velat uppnå med en reform. I det följande beskriver kommittén kortfattat hur förslagen relateras till olika syften.

Större tonvikt på företagets återbetalningsförmåga vid kreditgivning och bättre kredituppföljning åstadkommes genom att företagshypoteket ersätts av företagsinteckning, som gäller i hälften av gäldenärens egendom, och avskaffande av skatteförmånsrätten. Samtidigt blir företagsinteckningens värde säkrare och lättare att förutse genom att förmånsrätten för hyra avskaffas och genom att hälften av *all* gäldenärens egendom, oavsett egendomslag, omfattas.

Snabbare insolvensbehandling åstadkommes genom halveringen av företagshypoteket och borttagandet av skatteförmånsrätten samt genom att förmånsrätten för tre månaders intjänad lön anknuter till belöpanstid i stället för förfallotid.

Upphörande av planerade seriekonkurser åstadkommes genom halveringen av företagshypoteket, vilket leder till att ägaren av ett bolag i konkurs får svårt att övertyga banken om att låna ut medel till köp av inkrä-

met från konkursboet, eftersom banken inte längre får tillbaka hela lånet genom utdelning i konkursen.

Ökad intressegemenskap mellan borgenärerna vid insolvens åstadkommes genom halveringen av företagshypoteket och borttagandet av skatteförmånsrätten.

Lika konkurrensförhållanden mellan konkursbon och andra företag åstadkommes genom att fortsatt drift i konkurs inte kan finansieras genom lönegaranti utan måste betalas av konkursboet som en massaskuld.

Jämförbara villkor vid rekonstruktion utom och inom konkurs åstadkommes genom att lönegaranti står till förfogande som finansieringskälla i samma utsträckning för gamla löner och uppsägningslöner, genom att också konkursbon måste utan lönegarantifinansiering betala för utfört arbete som en massaskuld och genom att uppsägningslöner blir oprioriterade och därmed nedsätts genom ackord. Den som finansierar ett ackord behöver därmed bara betala en del av uppsägningslönerna (medan den som köper inkråmet från ett konkursbo slipper betala alla löneskulder).

Förstärkt löneskydd vid konkurs och rekonstruktion åstadkommes främst genom höjningen av lönegarantins maximibelopp från 100 000 kr till fyra basbelopp (f.n. 145 600 kr) och genom förlängningen av maximitiden från sex till åtta månader. Fordringar som belöper på äldre tid än tre månader före konkursen kommer dock i de flesta fall att sakna förmånsrätt och lönegaranti. Dessutom införs ett tak för förmånsrätt vid tio basbelopp.

Ökad likabehandling av olika borgenärer vid konkurs och ökad utdelning till oprioriterade åstadkommes genom halveringen av företagshypoteket samt borttagandet av hyresförmånsrätten och skatteförmånsrätten.

Ett bättre netto för staten vid insolvens åstadkommes genom halveringen av företagshypoteket, trots avskaffande av skatteförmånsrätten och förändringarna i löneskyddet.